

Стратегію подолання бідності А. Гальчинський бачить у такій послідовності: "Першочерговою турботою в цій стратегії має стати формування дієздатності мережі недержавних соціальних інституцій, поглиблення, як уже зазначалося, ринкового типу відтворення робочої сили, розширення на цій основі верств економічно активних і матеріально забезпечених людей, вільних від утриманських настроїв, які усвідомлюють неабияку відповідальність за власну долю, і відповідно здатних бути локомотивом економічного прогресу" [2, с. 33].

Напрошується абсолютно конкретний висновок: подолання бідності можливе лише через формування інноваційно активного населення. На підтвердження зазначеного можна навести висновок Е.М. Лібанової, що "всякий рівень освіти є більш ефективним запобіжником бідності, ніж матеріальна підтримка населення" [3, с. 17]. Соціальною інновацією в системі подолання бідності може бути принцип забезпечення соціальної справедливості, яку повинна гарантувати держава – рівність планів індивідумів на старості. Коректною соціальною політикою інноваційного типу може бути лише така, яка посилює позицію індивіда як на старті, так і у процесі змагальності. Ущемлення принципу змагальності в соціальній сфері є прямим обмеженням свободи особистості, її вільного розвитку [2, с. 30].

Висновки. Огляд літературних джерел з трактування сутності категорії "інновації" дає підстави стверджувати, що інноваційна діяльність зводиться до процесу, кінцевим результатом якого має бути конкретне нововведення у вигляді практично впроваджене нового та кращого товару, нового або вдосконаленого технологічного процесу. В той же час, загальним недоліком у теоретично розробленій сутності інноваційного процесу є недооцінка значущості розвитку сфери послуг та соціальної функції інновацій, яка реально трансформується у рівні життя населення (доходи, споживання), способі життя (зайнятість, забезпеченість об'єктами освіти, культури, мистецтва), здоров'ї і довголітті. Сам інноваційний процес має як позитивні, так і негативні наслідки. Завданням науки є посилення функції перших та мінімізація других.

У найближчій перспективі передбачається зміна структури інноваційного продукту на користь сфери послуг, що буде супроводжуватись зниженням матеріаломісткості інноваційного продукту при одночасному зростанні його трудомісткості з наступним зростанням трудової зайнятості населення, його доходів, внутрішнього попиту та розширення ринку, а відтак подолання бідності. Одним із факторів зниження асоціальності майнового розшарування населення повинен бути ринково-інноваційний тип відтворення робочої сили та формування дієздатності мережі недержавних соціальних інституцій.

Література

1. Бородіна О. Соціальні інновації в системі сільського розвитку: концептуальні підходи / О. Бородіна // Економіка України : політико-економічний журнал. – 2010. – № 9. – С. 68-77.
2. Гальчинський А. Лібералізм – еволюційні трансформації / А. Гальчинський // Економіка України : політико-економічний журнал. – 2010. – № 6. – С. 23-34.
3. Лібанова Е.М. Нерівність в українському суспільстві: витоки та сучасність / Е.М. Лібанова // Економіка України : політико-економічний журнал. – 2014. – № 3. – С. 4-19.
4. Попович З. Економічне зростання і перспективи інноваційного розвитку / З. Попович // Економіка України : політико-економічний журнал. – 2004. – № 12. – С. 41-47.

5. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р., № 40-IV. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15/print1382603425121932>

6. Рубан В. Інноваційна модель стратегічного розвитку України: методологія і досвід / В. Рубан, О. Чубукова, В. Некрасов // Економіка України : політико-економічний журнал. – 2003. – № 6. – С. 14-19.

7. Рязанов В.Т. Економічна політика після кризи: чи стане вона знову кейнсіанською? / В.Т. Рязанов // Економіка України : політико-економічний журнал. – 2014. – № 5. – С. 4-27.

8. Статистичний щорічник України за 2012 рік / за ред. О.Г. Осауленка. – К. : Вид-во Державної служби статистики України. – 2013. – 558 с.

9. Шарко М. Модель формування національної інноваційної системи України / М. Шарко // Економіка України : політико-економічний журнал. – 20005. – № 8. – С. 25-30.

Тринько Р.И., Невинская Г.Б. Социальная функция инновационной модели экономического развития

Раскрыта экономическая сущность категории "инновационное развитие". Выделены наиболее рельефные отличия в трактовке "инновации" отдельными авторами. Подчеркнуто, что преобладающее большинство авторов основным результатом инновационного развития считают технический результат и очень мало выделяют социальную сторону этого процесса. Практически единицы авторов акцентируют на экологических последствиях инноваций. Раскрыты позитивные и негативные последствия инновационного развития, сформулирована наиболее вероятная структура инновационного развития на перспективу. Предложена модель инновационного развития социализированного типа. Одним из сдерживающих факторов инновационного развития авторы считают экономическое неравенство общества.

Основным путем преодоления экономического неравенства авторы считают стартовое равенство личностей и рыночные методы воспроизводства раб очей силы.

Ключевые слова: сущность инноваций, социализация инноваций, стартовое равенство, преодоление бедности, структурные изменения инноваций.

Tryn'ko R.I, Nevins'ka G.B. The Socialization of Innovative Activity

The economic essence of the category of "innovative development" is disclosed. The most obvious differences in an interpretation of "innovation" by other authors are highlighted. The fact that the vast majority of authors mean the main result of innovative development is the technical result is stressed. At the same time a few authors allocate the social side of this process. There are few authors who emphasize ecological consequences of innovations. The positive and negative consequences of innovation development are revealed; the most probable structure of innovation development in the future is formulated. The model of innovative development of socialized type is proposed. The authors consider that one of the limiting factors of innovative development is the economic inequality of society. In according to the opinion of authors the main way to overcome economic inequality is a starting equality of individuals and market methods of reproduction of labour power.

Key words: innovations essence, innovations socialization, starting equality, overcoming of poverty, structural changes of innovations.

УДК 502.3/7:338.2

Ст. наук. співроб. О.В. Бутрим, канд. екон. наук –
Інститут агроекології і природокористування НААН України

ОЦІНКА ПОТЕНЦІАЛУ НИЗЬКОВУГЛЕЦЕВОГО РОЗВИТКУ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

На основі аналізу звітної документації України перед Секретаріатом Рамкової конвенції про зміну клімату (РКЗК) ООН, показників Державної цільової програми "Ліси України" на 2010-2015 рр., проведено прогностичні оцінки обсягів змін запасів вуглецю та парникових газів у секторі лісового господарства України до 2050 р. Окреслено коло найефективніших заходів низьковуглецевого розвитку, що сприяють раціональному

природокористуванню у лісовому господарстві та зміцненню екологічної стійкості агроекосистем; проведено їх рангування та вартісну оцінку.

Ключові слова: запаси вуглецю, резервуар вуглецю, викиди парникових газів, лісове господарство, лісові ресурси, природоресурсний потенціал.

Постановка проблеми. Лісогосподарський (ЛГ) сектор економіки має широкий потенціал за різними напрямками розвитку, інтенсифікація яких сприятиме виходу з економічної кризи. Незбалансована надмірна експлуатація лісових ресурсів призводить до втрати природоресурсного і господарського потенціалів регіону, негативно впливає на стан агроландшафтів, сприяє втратам гумусу і родючості земель. Це призводить до скорочення запасів вуглецю у резервуарах лісів і мінеральних ґрунтів у аграрному секторі. За умов подовження участі України у міжнародних домовленостях з питань зміни клімату та враховуючи пов'язану з цим потребу визначення політик низьковуглецевого розвитку України, необхідним є визначення заходів, що мають високий потенціал зменшення обсягів викидів парникових газів (ПГ).

Аналіз тенденцій розвитку сектору ЛГ і динаміки викидів/поглинання вуглецю за останнє десятиріччя дає змогу визначити заходи, що спрямовані на скорочення обсягів викидів, а врешті-решт, на збереження лісових екосистем. Ці заходи мають бути вписані у систему економічного розвитку ЛГ, що сприятиме забезпеченню ефективного використання лісогосподарського потенціалу та надасть змогу оцінити їх вартість.

Аналіз останніх досліджень. Питання низьковуглецевого розвитку всіх секторів економіки України і ЛГ зокрема, порушуються як у Національному повідомленні [7], так і в Національному кадастрі антропогенних викидів із джерел та абсорбції поглиначами ПГ в Україні [5]. Про необхідність збереження лісових екосистем, що є рушієм скорочення обсягів викидів ПГ та пом'якшення антропогенного впливу на зміну клімату, йдеться в багатьох публікаціях ще за періоду радянської школи та у чинних законодавчих актах. За умов подовження участі України в Кіотському протоколі потребують дослідження напрямки скорочення обсягів викидів та збільшення поглинань ПГ у секторах економічної діяльності [6]. У цьому контексті вибір політик, заходів та інструментарію для забезпечення низьковуглецевого розвитку потребують оцінювання та систематизації, що досліджено у цій роботі.

Об'єкти та методика досліджень. Динаміка запасів вуглецю у резервуарі лісових екосистем є об'єктом дослідження. За умов підготовки звітності перед Секретаріатом РКЗК ООН використовується міжнародна методика МГЕЗК [8], основний принцип якої ґрунтується на оцінці змін запасів вуглецю в резервуарах у розрізі природних зон. Проте, за рекомендаціями міжнародної групи експертів, з метою підвищення точності і деталізації отриманих результатів [1] запропоновано використовувати ряд національних коефіцієнтів і параметрів. У цьому матеріалі використано набутий досвід у підготовці національної звітності з питань сектора ЛГ за 2003-2012 рр.

Результати досліджень. Необхідність скорочення викидів ПГ сприяє забезпеченню екологічної безпеки, складовою якої є пом'якшення антропогенних впливів на зміну клімату. У цьому контексті ЛГ має потенціал скорочення обсягів викидів ПГ і збільшення обсягів запасів вуглецю.

Згідно з кадастром ПГ [5], характер динаміки змін запасів вуглецю для сектору ЛГ є відносно стабільним – на рівні 60 млн т поглинання CO₂ (рис.).

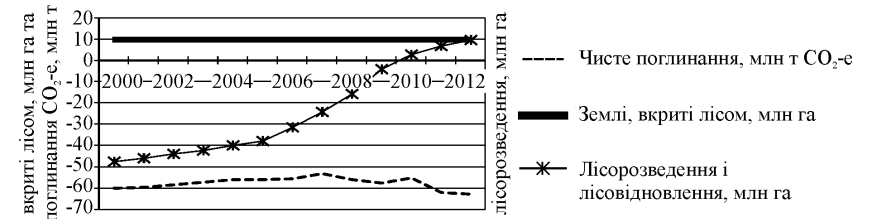

Рис. Площі господарської діяльності, млн га і динаміка обсягів поглинання ПГ, млн т CO₂-е

Цей обсяг формує приблизно 14 % (в абсолютних одиницях) від загальних обсягів викидів в Україні. При цьому, згідно з даними Держземагентства, загальна площа земель, що підпорядковані лісогосподарському сектору України станом на 01.01.2012 р. – 10,6 млн га, з них – 9,6 млн га вкрито лісовою рослинністю (лісистість території країни, за даними Держлісагентства, становить 15,9 %, запас деревини в лісах – у межах 2102 млн м³, загальна середня зміна запасу сягає 35 млн м³ та відбувається його поступове збільшення). Провідне значення тут мають лісовідновлення та лісорозведення, зважаючи на задачу досягнення оптимальних показників лісистості України (20 %), необхідно створити понад 2 млн га нових лісів. Територіальним потенціалом для цього є землі, виведені із сільськогосподарського обігу – близько 8 млн га (щорічний приріст еродованих земель понад 80 тис. га, за наявності вже пошкоджених 15 млн га). Вікова структура лісів в Україні історично сформована внаслідок лісовідновної діяльності на великих площах суцільних рубок у повоєнний період (у 50-70-ті роки минулого сторіччя). Тому майже половина площ лісів є середньостиглими із середнім віком насаджень 60 років і лише 11 % площі масивів є стиглими та перестиглими. Отже, в лісах України переважає приріст біомаси, що призводить до чистого поглинання вуглецю з атмосфери. Істотним джерелом викидів ПГ у ЛГ є лісові пожежі (у 2007 р. спостерігалось максимальний обсяг пожеж, що призвело до 1,1 млн т викидів ПГ, у 2010 р. їх обсяг знизився майже у 4,5 раза, а у 2012 р. – у 4). Зміни запасів вуглецю відбуваються під впливом чинників (ранговано за зменшенням впливу [5]):

- інтенсивність проведення лісорозведення та лісовідновлення;
- динаміка заготівельної діяльності та обсяги проведення рубок;
- кількість випадків, інтенсивність, характер пожеж та поширення хвороб і шкідників на територіях лісів України.

Зростання попиту на деревину на міжнародному ринку обумовлює необхідність забезпечення рівня якості продукції ЛГ відповідно до Європейських вимог та одночасно гостро стоїть питання збереження і розширення екологічної ролі лісів (останнє є особливо актуальним у світлі виконання Україною вимог міжнародної діяльності, спрямованої на захист навколишнього природного середовища і пом'якшення впливів на зміну клімату, зокрема). В умовах незалежності на ведення ЛГ в Україні почали впливати фактори, що перешкоджають сталому веденню ЛГ та зростанню обсягів поглинання ПГ:

- скорочення бюджетного фінансування (на рівні третини від потреб);
- послаблення узгодженості у взаємодії між центральними органами влади щодо сталого ведення ЛГ, у підпорядкуванні яких знаходяться лісові землі;
- недостатньо прозорий розподіл повноважень з охорони та відтворення лісів між центральними та місцевими органами влади призводить до їх дублювання та неефективного використання бюджетних коштів, що шкодить сталому управлінню ЛГ;
- недосконалість законодавчої бази в частині регулювання питань несанкціонованого використання ресурсів ЛГ;
- відсутність правових та економічних механізмів стимулювання запровадження природозахисних технологій, охорони, захисту, відновлення лісів та соціального захисту працівників галузі ЛГ.

За результатами проведеного огляду відповідних документів і досліджень, аналізу поточної ситуації та виявлених бар'єрів можливо визначити низку пріоритетів розвитку ЛГ у контексті низьковуглецевого розвитку:

- проведення реформи державної системи управління ЛГ, що передбачає передачу лісів державної власності під патронат спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі лісового господарства – Держлісагентства та посилення його функцій з одночасним розмежуванням природоохоронних і господарських функцій; підтримку комунальної власності на ліси в межах населених пунктів; підтримку приватної власності на ліси, які створюються на землях, що перебувають у приватній власності.
- збільшення площ лісорозведення і лісовідновлення (особливо за рахунок еродованих земель, які виводяться із сільськогосподарського обігу), що є ключовим інструментом збільшення обсягів поглинання вуглецю;
- використання відходів деревообробки як альтернативного палива (для енергетичних цілей щорічно можна використовувати до 1,4 млн м³ відходів рубки, 1,1 млн м³ відходів деревообробки, та 3,8 млн м³ дров [2], що сприятиме розширенню діапазону доступних джерел енергопостачання та зміцненню енергонезалежності України);
- впровадження економічного інструменту "екологічного податку" на продаж пального, покликаного надавати підтримку власникам земель у діяльності щодо лісорозведення, збереження та відновлення лісів;
- формування прозорого ринку деревини (впровадження аукціонної, біржової торгівлі) і запобігання тіньовому обороту лісової продукції шляхом сертифікації походження деревини не тільки для мети експорту, а і для внутрішнього ринку.

На основі аналізу результатів останніх інвентаризацій ПГ у секторі лісового господарства [5], інформації з Національних повідомлень України з питань зміни клімату [7], показників Держпрограми [4] та припущень щодо розвитку галузі на перспективу (до 2050 р.), проведено оцінку прогнозних обсягів динаміки вуглецю у лісовому господарстві. Розрахунки проведено для базового варіанта розвитку (на основі даних Національного повідомлення з питань зміни клімату [7], показників Держпрограми [4]) та варіанта із залученням додаткових зусиль (на основі припущення, що до 2050 р. вдасться досягти показників економічно розвинутих Європейських країн, наприклад, за показниками рівня лісистості території, характеристиками робіт з впровадження заходів боротьби із шкідниками тощо). Крім того, на основі використання питомих показників Держпрограми [4], вартості робіт з лісорозведення та ряду незалежних інфор-

маційних джерел проведено оцінку витрат на впровадження заходів низьковуглецевого розвитку. До уваги приймався нижчий рівень цін. У табл. наведено результати розрахунків з оцінки витрат на впровадження політик і заходів в секторі ЗЛГ, спрямованих на забезпечення низьковуглецевого розвитку.

Табл. Прогноз обсягів впровадження заходів низьковуглецевого розвитку лісового господарства України

Ключові показники заходів	Базовий варіант розвитку		Варіант посиленого розвитку		
	2020	2050	2020	2050	
Динаміка вікової структури лісових насаджень (частина стиглих і перестиглих):					
- хвойних;	%	11,0	50,0	11,0	11,0
- твердолистяних;		23,0	50,0	23,0	23,0
- м'яколистяних		28,0	50,0	28,0	28,0
Збільшення лісистості	%	18,0	20,0	22,8	36,5
Протипожежні заходи	тис. га	10,0	10,0	10,0	20,0
Боротьба з хворобами і шкідниками	%	10,0	20,0	10,0	50,0
Оцінка обсягів викидів ПГ1 від реалізації заходів	2010	2020		2050	
	млн т CO ₂ -e	млн т CO ₂ -e	зміна до базового рівня, %	млн т CO ₂ -e	зміна до базового рівня, %
Базовий рівень	-55,6	-42,1	-	-38,6	-
Збереження оптимальної вікової структури лісових насаджень	-55,6	-50,4	16,5	-53,4	27,8
Збільшення лісистості території України	-55,6	-47,1	10,7	-53,7	28,2
Проведення додаткових протипожежних заходів та заходів боротьби з хворобами і шкідниками	-55,6	-42,2	0,3	-39,1	1,4
Всього	-55,6	-108,8	61,3	-112,5	65,7
Витрати на впровадження заходів, млн грн	Базовий варіант розвитку		Варіант посиленого розвитку		
	2020	2050	2020	2050	
Динаміка вікової структури лісових насаджень	479,1	479,1	1518,0	1541,7	
Збільшення лісистості території України	1508,1	4558,9	16100,8	43799,8	
Проведення:					
- протипожежних заходів та	808,5	808,5	889,3	970,2	
- заходів боротьби з хворобами і шкідниками, що зменшує площу загибелі насаджень	83,9	83,9	100,6	125,8	
Всього	2879,6	5930,4	18608,8	46437,5	

Результати проведеного аналізу показали, що найбільш затратними є заходи з лісорозведення і лісовідновлення та підтримка оптимальної, з позицій низьковуглецевого розвитку, вікової структури лісових насаджень. Водночас їх застосування має найвищий позитивний ефект для підвищення продуктивності лісів. Крім того, загальновідомим є значення лісів для родючості ґрунтів, збере-

1 Значення зі знаком мінус (-) – відповідають поглинанню вуглецю.

ження гумусу, а отже, для збереження запасів вуглецю в сільськогосподарських землях та агроресурсного потенціалу.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Про актуальність реалізації заходів низьковуглецевого розвитку ЛГ свідчать такі показники, як недостатній рівень лісистості території України, площа еродованих ґрунтів, швидкість поширення ерозійних процесів та ступінь їх інтенсивності. Зазначені негативні процеси відбуваються на фоні недостатньо реалізованого потенціалу лісорозведення і лісовідновлення.

Запропонований перелік заходів низьковуглецевого розвитку є інструментом забезпечення збалансованого ведення ЛГ та сприяє відтворенню і збереженню родючості ґрунтів, що призводить до скорочення обсягів викидів вуглецю від сільськогосподарських земель. Проте ефективність цих інструментів потребує підтримки з боку держави та активного впровадження реформ. Ключовим моментом реформування, на нашу думку, є вирішення питання власності на землю, що стимулюватиме до збільшення капіталовкладень у відтворення та збереження лісів.

У цьому контексті перспективними є дослідження з поглибленої оцінки та систематизації заходів щодо збільшення запасів вуглецю у резервуарах лісових насаджень, які також сприятимуть збалансованому веденню ЛГ.

Література

1. Букша І.Ф. Інвентаризація парникових газів у секторі землекористування та лісового господарства : монографія / І.Ф. Букша, О.В. Бутрим, В.П. Пастернак. – Харків : ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. – 2008. – 232 с.
2. Гелетука Г.Г. Огляд відновлених джерел енергії в сільському та лісовому господарстві України : огляд, робота / Г.Г. Гелетука, Т.А. Желєзна; Німецько-Український аграрний діалог. – К. : Вид-во Ін-ту економічних досліджень та політичних консультацій. – 26 с.
3. Дворецький А.М. Методичні підходи розрахунку вартості ріллі на основі відновлення енергетичного ресурсу гумусу / А.М. Дворецький // Ефективна економіка : зб. наук. праць. – Дніпропетровськ. – 2013. – № 5. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.economy.nauka.com.ua/?n=5&y=2013>.
4. Державна цільова програма "Ліси України" на 2010-2015 роки, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України № 977 від 16.09.2009 р. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=102734&cat_id=66071.
5. Национальный кадастр антропогенных выбросов из источников и абсорбции поглотителями парниковых газов в Украине за 1990–2011 гг. / Государственное агентство экологических инвестиций Украины и др. – К., 2013. – 642 с. [Электронный ресурс]. – Доступный с http://unfccc.int/national_reports/annex_i_ghg_inventories/national_inventories_submissions/items/7383.php.
6. Потреба в інвестиціях у зменшення викидів ПГ: Крива граничних витрат на зменшення викидів в Україні. – NERA Economic Consulting, 2012. – 187 с. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.ebrd.com/downloads/research/economics/publications/specials/Ukraine_MACC_report_UA.pdf.
7. Третье, четвертое и пятое национальные сообщения Украины по вопросам изменения климата. Подготовленные на выполнение статей 4 и Рамочной конвенции ООН об изменении климата и статьи 7 Киотского протокола, Киев, 2009 г. / М-во екології та природних ресурсів України та ін. – К., 2009. – 367 с.
8. Указания по эффективной практике в секторе землепользования, изменения в землепользовании и лесного хозяйства (IPCC Good Practice Guidance for Good Practice Guidance for Land Use, Land-Use Change and Forestry, 2003). [Электронный ресурс]. – Доступный с http://www.ipcc-nggip.iges.or.jp/public/gpplulucf/gpplulucf_languages.html.

Бутрим О.В. Оценка потенциала низкоуглеродного развития лесного хозяйства Украины

На основе анализа отчетной документации Украины перед Секретариатом Рамочной конвенции об изменении климата (РКИК) ООН, показателей Государственной целевой программы "Леса Украины" на 2010-2015 гг., проведены прогнозные оценки объемов изменений запасов углерода в секторе лесного хозяйства Украины до 2050 г. Очерчен круг наиболее эффективных мероприятий низкоуглеродного развития, которые способствуют обеспечению рационального использования природоресурсного потенциала лесного хозяйства и укреплению экологической стабильности агроэкосистем; проведено их ранжирование и стоимостная оценка.

Ключевые слова: запасы углерода, резервуар углерода, выбросы парниковых газов, лесное хозяйство, лесные ресурсы, природоресурсный потенциал.

Butrym O.V. Capacity Assessment of the Low-Carbon Development of Forestry in Ukraine

Based on the analysis reporting documentation Ukraine in front of UN Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) and target indicators of the State program "Forest of Ukraine" for 2010-2015 the projections of volume changes in carbon stocks of Forestry in Ukraine has been conducted up to 2050. List of the most effective low carbon development activities at forest lands was described. These activities are aimed at a balanced use by the natural resource potential of forestry and environmental improvement of agriculture. The cost of these activities were estimated.

Key words: carbon stock, carbon pool, GHG emission, forestry, forest resources, natural resource potential.

УДК 336.76

Доц. М.В. Корнєєв, канд. екон. наук, фінансовий аналітик –
ТОВ "АгроІнвестГруп"

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСІАЛІЗАЦІЇ ТОВАРНИХ РИНКІВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Визначено поняття "фінансіалізація" загалом та застосування його до товарних ринків. Розглянуто зміст, базові ознаки, характерні особливості фінансіалізації товарних ринків у сучасних умовах. Наведено групування детермінант фінансіалізації товарних ринків за окремими аспектами (лібералізація валютно-фінансового регулювання, розвиток технологій торговельної діяльності, поширення фінансових інновацій, психологічно-поведінкова детермінанта). Досліджено ключову детермінанту фінансіалізації товарних ринків (поява різноманітних інструментів фінансового інжинірингу).

Ключові слова: фінансіалізація, товар, детермінанта, ринок, похідні фінансові інструменти, лібералізація, конгломерація, фінансовий інжиніринг.

Постановка проблеми. В умовах поширення фінансових інновацій, розкручування вбудованої інфляційної спіралі, глобалізації економічних та фінансових зв'язків, дерегулювання фінансових ринків, фінансовий сектор та реальний сектор економіки з взаємодоповнювальних перетворюються на антагоністичні, з превалюванням фінансового сектору. Тривалий час кризові явища в реальному секторі економіки були зумовлені перевиробництвом товарів та браком платоспроможного попиту, позаяк кризи, що виникали наприкінці ХХ – початку ХХІ ст., пов'язані з "перевиробництвом" фінансових активів, мають більшу частоту та глибину фінансових наслідків для економіки. Прояви відриву фінансового сектору від реального та фінансіалізації товарних ринків є взаємодоповнювальними тенденціями розвитку світового господарства сьогодні, тому потребують уваги з боку науковців.